

ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ • ΚΡΙΤΙΚΗ

Michael Hardt - Antonio Negri Αυτοκρατορία

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ ΚΑΛΑΪΤΖΗΣ

SCRIPTA

Τίτλος πρωτοτύπου: MICHAEL HARDT – ANTONIO NEGRI
Empire

Copyright © 2000 by the President and Fellows of Harvard College
All rights reserved

Η παρούσα έκδοση έγινε από το αγγλικό πρωτότυπο
κατόπιν συμφωνίας με το Harvard University Press.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ – ΚΡΙΤΙΚΗ

MICHAEL HARDT – ANTONIO NEGRI: *Αυτοκρατορία*

© Για την ελληνική γλώσσα, εκδόσεις SCRIPTA
Ασκληπιού 10, Αθήνα 10680, τηλ.: 210.3616528, fax: 210.3616529
<http://www.scripta.gr> – e-mail: scripta@hellasnet.gr

ISBN 960-7909-45-3

MICHAEL HARDT – ANTONIO NEGRI

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

Μετάφραση
ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ ΚΑΛΑΪΤΖΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ SCRIPTA
ΑΘΗΝΑ 2002

επαναστατική κατάργηση του κράτους του Marx, το έσω συνειχίζει να ζει κατά έναν αμφίσημο αλλά καθόλου λιγότερο συγκριμένο τρόπο μέσα στο έξω που προβάλλεται ως ουτοπία.

Πρόθεσή μας εδώ δεν είναι να υπαινιχθούμε ότι οι νεότερες κριτικές της νεωτερικότητας δεν έφτασαν ποτέ σε ένα πραγματικό σημείο ρήξης που να επιτρέπει μίαν αλλαγή οπτικής, ούτε ότι είναι αδύνατον να ωφεληθεί το σχέδιό μας από αυτά τα νεότερα κριτικά θεμέλια. Η μακιαβελλική ελευθερία, η σπινοζική επιθυμία και η μαρξική ζωντανή εργασία είναι όλες έννοιες που περιέχουν πραγματική μετασχηματιστική δύναμη: τη δύναμη να αντιμετωπίσουν την πραγματικότητα και να προχωρήσουν πέρα από τις δεδομένες συνθήκες της ύπαρξης. Η δύναμη αυτών των κριτικών εννοιών, που εκτείνεται πολύ πέραν της αμφίσημης σχέσης τους με τις νεωτερικές κοινωνικές δομές, συνίσταται προπάντων στο ότι τίθενται ως οντολογικά αίτημα.⁴ Η δύναμη της νεότερης κριτικής της νεωτερικότητας εδρεύει στο σημείο ακριβώς όπου αρνείται τον εχθρισμό του αστικού ρεαλισμού – με άλλα λόγια, στο σημείο όπου η ουτοπική σκέψη, προχωρώντας πέρα από τις πιέσεις της ομολογίας που πάντα την περιορίζει σε αυτό που ήδη υφίσταται, λαμβάνει μια νέα συντακτική μορφή.

Οι περιορισμοί αυτών των κριτικών γίνονται ευδιάκριτοι όταν εξετάζουμε τη δύναμή τους να μετασχηματίζουν όχι μόνο το στόχο προς τον οποίο αποβλέπουμε, αλλά και την οπτική γωνία της κριτικής. Ένα σύντομο παράδειγμα είναι μάλλον αρκετό για να δείξει αυτή τη δυσχέρεια. Το πέμπτο βιβλίο της Ηθικής του Spinoza είναι ίσως το εχρότερο επίτευγμα της νεότερης κριτικής της νεωτερικότητας. Ο Spinoza αναδέχεται τη θεωρητική πρόκληση να στοιχειοθετήσει την πλήρη γνώση της αλήθειας και να ανακαλύψει την οδό της απελευθέρωσης του σώματος και του νου, με τρόπο θετικό και απόλυτο. Όλες οι υπόλοιπες νεωτερικές μεταφυσικές τοποθετήσεις, ιδίως εκείνες οι υπερβατικές απόψεις των οποίων ο Descartes και ο Hobbes είναι οι πρόωτοι μείζονες εκπρόσωποι, είναι επουσιώδεις και μωλοποιητικές συγκριμένες με αυτό το σχέδιο της απελευθέρω-

σης. Ο πρωταρχικός στόχος του Spinoza είναι η οντολογική ανάπτυξη της ενότητας της αληθούς γνώσης και του ισχυρού σώματος παράλληλα με την απόλυτη κατασκευή μοναδικής και συλλογικής εμμονής. Ποτέ πριν ο φιλοσοφικός στοχασμός δεν είχε τόσο ριζικά υποσκάψει τους παραδοσιακούς διύσμιους της ευρωπαϊκής μεταφυσικής, και άρα ποτέ πριν δεν είχε τόσο ισχυρά αμφισβητήσει τις πολιτικές πρακτικές της υπερβατικότητας και της κυριάρχησης. Κάθε οντολογία που δεν φέρει τη σφραγίδα της ανθρωπίνης δημιουργικότητας απορρίπτεται. Η επιθυμία (*cupiditas*) που εξουσιάζει την πορεία της ύπαρξης και της ενέργειας της φύσης και των ανθρώπων γίνεται έρωτας (*amor*) – ο οποίος επενδύει τόσο το φυσικό όσο και το θείο. Και όμως, στο τελευταίο βιβλίο της Ηθικής, η ουτοπία αυτή έχει μόνο μια αφηρημένη και αόριστη σχέση με την πραγματικότητα. Κατά καιρούς, εκκινώντας από αυτό το υψηλό επίπεδο οντολογικής ανάπτυξης, ο στοχασμός του Spinoza επιχειρεί όντως να αντιμετωπίσει την πραγματικότητα, όμως η ασκητική πρόταση αμφισβητεί, σκοντάφτει και εξαφανίζεται μέσα στη μυστικιστική προσπάθεια να συμπιλωθεί η γλώσσα της πραγματικότητας με τη γλώσσα της θεολογίας. Τελικά, και στον Spinoza, όπως και στους υπόλοιπους εξέχοντες νεότερους κριτικούς της νεωτερικότητας, η αναζήτηση ενός έξω φαίνεται να εξοκέλλει και να προτείνει απλώς απεικασματα μυστικισμού, αρνητικές ενοράσεις του απόλυτου.

Δεν υπάρχει πῆξον έξω

Οι τομείς που νοούνται ως έσω και έξω και η μεταξύ τους σχέση διαμορφώνονται διαφορετικά σε μια ποικιλία νεωτερικών λόγων.⁵ Έχουμε, εντούτοις, την εντύπωση ότι η ίδια η χωρική διάταξη του έσω και του έξω αποτελεί ένα γενικό και θεμελιακό χαρακτηριστικό της νεωτερικής σκέψης. Κατά τη μετάβαση από το νεωτερικό στο μετανεωτερικό και από τον ιμπεριαλισμό στην Αυτοκρατορία, εξαλείφεται σταδιακά ο διαχωρισμός του έσω και του έξω.

τυπα και ανεξάρτητα από το τέχνημα της πολιτικής τάξης. Σε έναν μετανεωτερικό κόσμο όλα τα φαινόμενα και οι δυνάμεις είναι τεχνητά, ή, όπως θα μπορούσε να πει κανείς, αποτελούν μέρος της ιστορίας. Η νεωτερική διαλεκτική του έσω και του έξω έχει αντικατασταθεί από ένα παιχνίδι βαθμών και εντάσεων, υβριδικότητας και τεχνητότητας.

Το έξω έχει επίσης ατονήσει από την άποψη μιας μάλλον διαφορετικής νεωτερικής διαλεκτικής που καθόριζε τη σχέση μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού στη φιλελεύθερη πολιτική θεωρία. Οι δημόσιοι χώροι της νεωτερικής κοινωνίας, που απαρτίζον τον τόπο της φιλελεύθερης πολιτικής, τείνουν να εξαφανιστούν στον μετανεωτερικό κόσμο. Σύμφωνα με τη φιλελεύθερη παράδοση, το νεωτερικό άτομο, ενώ αισθάνεται οικεία στους ιδιωτικούς του χώρους, θεωρεί το δημόσιο ως έξω του. Το έξω είναι ο τόπος που προσιδιάζει στην πολιτική, όπου η δράση του ατόμου εκτίθεται στην παρουσία άλλων και εκεί επιζητεί αναγνώριση.¹ Κατά τη διαδικασία του μεταεκουγχρονισμού, ωστόσο, τέτοιου είδους δημόσιοι χώροι ιδιωτικοποιούνται ολοένα και περισσότερο. Το κέντρο βάρους του αστικού τοπίου μετατίθεται από την κοινή πλατεία και τη δημόσια συνάντηση της νεωτερικότητας στους κλειστούς χώρους των εμπορικών κέντρων, των αυτοκινητοδρόμων υπερταχείας κυκλοφορίας και των περιτειχισμένων κοινοτήτων. Η αρχιτεκτονική και ο πολεοδομικός σχεδιασμός μεγαλοπύλεων όπως το Λος Άντζελες και το Σιάο Πάολο έχουν συντελέσει στον περιορισμό της δημόσιας πρόσβασης και αλληλόδρασης, ούτως ώστε να αποφεύγεται η τυχαία συνάντηση ετερογενών πληθυσμών, δημιουργώντας μια σειρά προστατευόμενων χώρων, εσωτερικών και απομονωμένων.² Ως επιπλέον παράδειγμα, σκεφτείτε πώς τα προάστια του Παρισιού έχουν μεταμορφωθεί σε μια σειρά άμορφων και αόριστων χώρων που προωθούν μάλλον την απομόνωση, παρά την αλληλόδραση και την επικοινωνία. Ο δημόσιος χώρος έχει ιδιωτικοποιηθεί σε τέτοια έκταση που πλέον δεν έχει νόημα να αντιλαμβανόμαστε την κοινωνική οργάνωση με όρους μιας διαλεκτικής ιδιωτικών και δημόσιων χώρων, έσω και έξω. Ο τό-

Ο μετασηματισμός αυτός είναι ιδιαίτερα εμφανής όταν τον θεωρήσουμε από την άποψη της έννοιας της κυριαρχίας. Η νεωτερική κυριαρχία έχει εν γένει νοηθεί με όρους μιας (πραγματικής ή φανταστικής) εδαφικής επικράτειας και της σχέσης αυτού του εδάφους με το έξω του. Οι κοινωνικοί θεωρητικοί της πρόωμης νεωτερικότητας, επί παραδείγματι, από τον Hobbes ως τον Rousseau, αντιλαμβάνονταν την πολιτική τάξη ως έναν χώρο περιορισμένο και εσωτερικό, ο οποίος αντιτίθεται ή αντιστέλλεται προς την εξωτερική τάξη της φύσης. Ο περιωρακωμένος χώρος της πολιτικής τάξης, η θέση της, καθορίζεται μέσα του διαχωρισμού της από τους εξωτερικούς χώρους της φύσης. Με ανάλογο τρόπο, οι θεωρητικοί της νεότερης ψυχολογίας αντιλαμβάνονταν τις ορμές, τα πάθη, τα ένστικτα και το ασυνείδητο μεταφορικά με όρους χωρικούς, ως ένα έξω μέσα στον ανθρωπινό νου, ως μια προέκταση της φύσεως βαθιά μέσα μας. Εδώ η κυριαρχική εξουσία του Εγώ έγκειται στη διαλεκτική σχέση μεταξύ της φυσικής τάξης των ορμών και της πολιτικής τάξης της λογικής ή της συνείδησης. Τέλος, οι ποιητικοί λόγοι της νεότερης ανθρωπολογίας σχετικά με τις πρωτόγονες κοινωνίες λειτουργούν ως ένα έξω που οριοθετεί τον πολιτισμένο κόσμο. Η διαδικασία του εκσυγχρονισμού, σε όλα αυτά τα ποιητικά πλαίσια, είναι η εσωτερικεύση του έξω, δηλαδή ο εκπολιτισμός της φύσης.

Στον αυτοκρατορικό κόσμο, η διαλεκτική της κυριαρχίας μεταξύ πολιτικής και φυσικής τάξεως έχει λήξει. Γι' αυτήν την έννοια ο σύγχρονος κόσμος μπορεί να θεωρηθεί μετανεωτερικός. Η «μετανεωτερικότητα», όπως μας λέει ο Fredric Jameson, «είναι αυτό που απομένει όταν πλέον η διαδικασία του εκσυγχρονισμού έχει ολοκληρωθεί και η φύση έχει εξαφανιστεί για τα καλά.»³ Ασφαλώς εξακολουθούμε να έχουμε δάση και γρούλους και καταιγίδες στον κόσμο μας και εξακολουθούμε να αντιλαμβανόμαστε ως κινήτριες δυνάμεις της ψυχής μας τα φυσικά ένστικτα και πάθη· όμως δεν έχουμε φύση, υπό την έννοια ότι πλέον τα δάση και όλα τα παραπάνω φαινόμενα δεν νοούνται ως έξω, δηλαδή, δεν τα αντιλαμβανόμαστε ως πρωτό-

πος της νεωτερικής φιλελεύθερης πολιτικής έχει εξαφανιστεί, και συνεπώς, από αυτή την άποψη, η μετανεωτερική και αυτοκρατορική κοινωνία μας χαρακτηρίζεται από ένα έλλειμμα του πολιτικού. Στην πραγματικότητα, ο τόπος της πολιτικής έχει απο-πραγματοποιηθεί.

Από αυτήν την άποψη, η ανάλυση της κοινωνίας του θεάματος που επιχείρησε ο Guy Deborá μοιάζει σήμερα, περισσότερο από τριάντα χρόνια μετά τη σύνθεσή της, εύστοχη και επίκαιρη.⁹ Στην αυτοκρατορική κοινωνία το θέαμα είναι ένας δυναμικός τόπος, ή, ακριβέστερα, ένας μη-τόπος της πολιτικής. Το θέαμα είναι ταυτόχρονα ενιαίο και διάχυτο με τρόπο που είναι αδύνατον να διαχωρίσουμε οποιοδήποτε έσω από το έξω του -αδύνατον να διαχωρίσουμε το φυσικό από το κοινωνικό, το ιδιωτικό από το δημόσιο. Η φιλελεύθερη έννοια του δημοσίου, ως του έξω τόπου όπου ενεργούμε παρουσία άλλων, έχει τόσο κατασταθεί καθολική (διότι πλέον βρισκόμαστε πάντα κάτω από το βλέμμα άλλων, παρακολουθούμενοι από τις κάμερες ασφαλείας), όσο και εξιδανικευτεί ή απο-πραγματοποιείται στους δυναμικούς χώρους του θεάματος. Το τέλος του έξω ισodυναμεί με το τέλος της φιλελεύθερης πολιτικής.

Τέλος, δεν υπάρχει πλέον έξω και με τη στρατιωτική έννοια. Όταν ο Francis Fukuyama υποστηρίζει ότι η σύγχρονη ιστορική μετάβαση καθορίζεται από το τέλος της ιστορίας, εννοεί ότι η εποχή των μειζόνων συρράξεων έχει φτάσει στο τέλος της: η κυρίαρχη εξουσία δεν θα εκστρατεύει πλέον εναντίον του Άλλου της, ούτε θα αντιμετωπίζει το έξω της, αλλά μάλλον σταδιακά θα επεκτείνει τα σύνορά της ώστε να εγκλωπωθεί ολόκληρο τον πλανήτη ως δική της επικράτεια.¹⁰ Η ιστορία των ιμπεριαλιστικών, διμπεριαλιστικών και αντιιμπεριαλιστικών πολέμων έχει λήξει. Το πέρας αυτής της ιστορίας σημάδεψε την αρχή της κατ΄εξουσίας της ειρήνης. Ή, ορθότερα, έχουμε εισέλθει στην εποχή των ελασσόνων και σωωτερικών συρράξεων. Κάθε αυτοκρατορικός πόλεμος είναι ένας εμφύλιος πόλεμος, μια ενέργεια αστυνόμευσης -από το Λος Άντζελες και τη Γρανάδα ως το Μογκαντίσου και το Σαράγεβο. Στην πραγ-

ματικότητα, η διάκριση καθηρόντων μεταξύ εξωτερικών και εσωτερικών δυνάμεων επιβολής (μεταξύ του στρατού και της αστυνομίας, της CIA και του FBI) γίνεται ολοένα και περισσότερο ασαφής και ακαθόριστη.

Από τη δική μας σκοπιά, το τέλος της ιστορίας στο οποίο αναφέρεται ο Fukuyama ισodυναμεί με τη λήξη της κρίσεως που εντοπίσαμε στο κέντρο της νεωτερικότητας, της συνεκτικής και καιρίας διαπάλης που αποτέλεσε το θεμέλιο και τη *raison d'être* της νεωτερικής κυριαρχίας. Η ιστορία έχει τελειώσει ακριβώς και μόνο στην έκταση που νοείται με εγγεληνοούς όρους -ως η κίνηση μιας διαλεκτικής αντιφάσεων, ως μια διάπλοκή απόλυτων αρνήσεων και υπαγωγής. Τα δυαδικά ζεύγη που καθορίζαν τη νεωτερική διαπάλη έχουν απολέσει τη σαφήνιά τους. Ο Άλλος που μπορούσε να οροθετήσει έναν νεωτερικό κυρίαρχο Εαυτό έχει κερματιστεί και έχει απολέσει το σάφές του περιγράμμα, και δεν υπάρχει πλέον ένα έξω που να μπορεί να περιχαρακίσει τον τόπο της κυρίαρχης εξουσίας. Το έξω ήταν εκείνο που προσέδιδε συνοχή στην κρίση. Σήμερα καθίσταται ολοένα και πιο δύσκολο για τους ιδεολόγους των Ηνωμένων Πολιτειών να κατονομάσουν έναν μοναδικό, ενιαίο εχθρό-αντίθετο, μοιάζει να υπάρχουν ελάσσονες και δυσδιάκριτοι εχθροί παντού.¹¹ Το τέλος της κρίσης της νεωτερικότητας έχει επιφέρει μια πλήθυνση των ελασσόνων και αόριστων κρίσεων, ή, όπως προτιμούμε εμείς να λέμε, έχει οδηγήσει σε μια παν-κρίση.

Είναι χρήσιμο εδώ να θυμηθούμε (και θα αναπτύξουμε εκτενέστερα αυτό το σημείο στο Γ' Μέρος) ότι η καπιταλιστική αγορά είναι μια μισηνή που ανέκαθεν αντασσόταν σε κάθε διάκριση μεταξύ έσω και έξω. Οι φραγμοί και οι αποκλεισμοί των ανακόπτουν· αντίθετα, ευημερεί όταν εγκλωπώνεται διαρκώς περισσότερα στην επικράτειά της. Το κέρδος μπορεί να γεννηθεί μόνο μέσα από την επαφή, τη συμπλοκή, την ανταλλαγή και το εμπόριο. Η υλοποίηση της παγκόσμιας αγοράς θα συνιστούσε το καταληκτικό σημείο αυτής της τάσης. Στην ιδεατή της μορφή, δεν υπάρχει έξω για την παγκόσμια αγορά:

ολόκληρος ο πλανήτης αποτελεί πεδίο δράσης της.¹² Μπορούμε λοιπόν να χρησιμοποίησουμε τη μορφή της παγκόσμιας αγοράς ως διάγραμμα για να κατανοήσουμε την αυτοκρατορική κυριαρχία. Ίσως, όπως ο Foucault αντιλήφθηκε το πανοπτικόν ως το διάγραμμα της νεωτερικής εξουσίας, η παγκόσμια αγορά να μπορεί να χρησιμεύσει επαρκώς -καίτοι στην πραγματικότητα δεν αποτελεί αρχιτεκτόνημα αλλά αντιαρχιτεκτόνημα- ως διάγραμμα της αυτοκρατορικής εξουσίας.¹³

Ο αυλακωμένος χώρος της νεωτερικότητας κατασκευάσε τόπους οι οποίοι διαρκώς εμπλέκονταν και θεμελιώνονταν σε ένα διαλεκτικό παιχνίδι με τα έξω τους. Ο χώρος της αυτοκρατορικής κυριαρχίας, αντίθετα, είναι εξομαλυσμένος. Ίσως μοιάζει απαλλαγμένος από τις δυαδικές κατατμήσεις και τις αυλακώσεις των νεωτερικών συνόρων, στην πραγματικότητα όμως χιάζεται από τόσες ατελείς γραμμές που μόνο φαινομενικά συνιστά έναν συνεχή, ομοιόμορφο χώρο. Ίπ' αυτή την έννοια, η σαφώς προσδιορισμένη κρίση της νεωτερικότητας υποκαθίσταται με μια παν-κρίση στον αυτοκρατορικό κόσμο. Μέσα σε αυτόν τον εξομαλυσμένο χώρο της Αυτοκρατορίας, δεν υπάρχει κανένας τόπος εξουσίας -η εξουσία βρίσκεται παντού και πουθενά. Η αυτοκρατορία είναι μια ου-τοπία, η ορθότερα ένας μη-τόπος.

Αυτοκρατορικός φυλετισμός

Μια από τις όψεις της μετάβασης από τη νεωτερική στην αυτοκρατορική κυριαρχία φαίνεται στη μεταβολή των εκφάνσεων του φυλετισμού στις κοινωνίες μας. Πρέπει καταρχάς να σημειώσουμε ότι γίνεται διαρκώς δυσκολότερο να διαπιστώσουμε την κεντρική γραμμή που εφαρμόζει ο φυλετισμός. Όντως, οι πολιτικοί, τα ΜΜΕ, ακόμη και οι ιστορικοί μάς λένε συνεχώς ότι ο φυλετισμός έχει σταθερά υποχωρήσει στις νεωτερικές κοινωνίες -από την κατάργηση της δουλείας ως τους αγώνες του αποαποικισμού και τα κινήματα για τα πολιτικά δικαιώματα. Ορισμένες ειδικές παραδοσιακές πρακτικές του φυλετισμού έχουν αναμείβωλα ατονήσει, και ίσως νιώσει κανείς τον πειρα-

σμό να θεωρήσει την κατάργηση του καθεστώτος απαρχαίνι στη Νότια Αφρική ως τη συμβολική κατακλιείδα μιας ολόκληρης εποχής φυλετικού διαχωρισμού. Από τη δική μας οπτική, ωστόσο, είναι σαφές ότι ο φυλετισμός δεν έχει υποχωρήσει αλλά ουσιαστικά έχει προοδεύσει στον σύγχρονο κόσμο, τόσο σε έκταση όσο και σε ένταση. Φαίνεται να έχει ατονήσει απλώς και μόνο επειδή η μορφή και οι στρατηγικές του έχουν αλλάξει. Αν θεωρήσουμε ότι οι μανιχαϊστικές διαιρέσεις και οι άτεγκτες πρακτικές αποκλεισμού (στη Νότια Αφρική, στο άστυ της αποικίας, στις νοτιοανατολικές πολιτείες των ΗΠΑ ή στην Παλαιστίνη) στοιχειοθετούν το παράδειγμα των νεωτερικών μορφών φυλετισμού, πρέπει πλέον να εξετάσουμε ποια είναι η μετανεωτερική μορφή του φυλετισμού και ποιες οι στρατηγικές του στη σύγχρονη αυτοκρατορική κοινωνία.

Πολλοί αναλυτές περιγράφουν τη συγκεκριμένη μετάβαση ως μια μεταβολή της δεσπόζουσας θεωρητικής μορφής του φυλετισμού, από μια φυλετική θεωρία που θεμελιώνεται στη βιολογία προς μια φυλετική θεωρία που θεμελιώνεται στην κουλτούρα. Η δεσπόζουσα νεωτερική φυλετική θεωρία και οι συνεπακόλουθες πρακτικές διαχωρισμού επικεντρώνονται σε ουσιαστικές βιολογικές διαφορές μεταξύ των διαφόρων φυλών. Το αίμα και τα γονίδια βρίσκονται πίσω από τη διαφορά του χρώματος του δέρματος, ως η αληθής ουσία της φυλετικής διαφοράς. Συνεπώς, οι υποταγμένοι λαοί εκλαμβάνονται (τουλάχιστον σιωπηρά) ως έτερόν τι του ανθρώπου, ως όντα διαφορετικής τάξεως. Αυτές οι θεμελιωμένες στη βιολογία νεωτερικές φυλετικές θεωρίες υπαινίσσονται ή ρέπουν προς μια οντολογική διαφορά -ένα αναγκαίο, αιώνιο και αμετάβλητο ρήγμα στην τάξη του όντος. Συνεπώς, απαντώντας σε αυτήν τη θεωρητική τοποθέτηση, ο νεωτερικός αντιφυλετισμός τοποθετείται εναντίον της έννοιας της βιολογικής ουσιοκρατίας, και επιμένει ότι, αντίθετα, οι φυλετικές διαφορές θεσπίζονται από τις κοινωνικές και πολιτισμικές δυνάμεις. Οι νεωτερικοί θεωρητικοί του αντιφυλετισμού εμφορούνται από την πεποίθηση ότι ο κοινωνικός κοινοστρουκτιβισμός θα μας απαλλάξει από τα δεσμά της βιολογικής